

המכללה האקדמית ע"ש רופין
קורס מנהלי חינוך בתנועה הקיבוצית
תשע"ז 2017

עבודת סיכום הקורס
פרוייקט ניהולי במערכת החינוך

עמליה שביט
ת.ז. 032326878
מאי 2017

אני משמשת כמנהלת החינוך בקיבוץ רביבים מזה כשנתיים. במהלך התקופה, למדתי את מערכת החינוך, הכרתי אותה לעומק. על חוזקותיה וחולשותיה.

במהלך השנתיים האחרונות, ניסינו במערכת החינוך לייצר מספר נקודות מפגש עם ההורים, מתוך ראייה ומחשבה בסיסית כי ההורים הם חלק בלתי נפרד ממערכת החינוך. הבאנו סדנאות להורים, זימנו ערבי שיח, שיתפנו אותם בפרוייקטים. למרות המוטיבציה והרצון הגדול, חווינו, מנהלי המערכות, הצוותים החינוכיים ואני לא מעט תסכול ומפח נפש, נוכחות הורית דלה, תחושה של חוסר הערכה ופרגון, שיתוף פעולה והתגייסות נמוכים.

באופן אישי, לאורך השנים כבר הכרתי התבטאויות מהסוג של – "העבודה שלכם כאנשי חינוך זה לשמור לי על הילד ואני בינתיים אעשה את העבודה שלי", או "רק תחזירו אותו בשלום", או "אתם סוג של בייביסיטר". אמירות כאלו, גם אם לא שכוחות, מייצגות תפיסה מסוימת על מערכת החינוך הקיבוצית, תפיסה שככל שעוברות השנים, יותר ויותר קשה לשנות או לייצר בה שינוי.

תהליכים, אמירות ואירועים אלו בעיקר גרמו לי לחשוב. האם יש טעם? מה אנחנו עושים לא נכון? נסיונות נוספים של "עוד מאותו דבר" העלו בדיוק את אותן תוצאות.

ניתן לומר, שבמובן מסוים, הפרוייקט, אותו בחרתי להציג בעבודה זו הינו תוצר של מחשבות ותחושות אלו.

אחד האתגרים והיעדים שבחרתי לשים לי למטרה בשנה זו בתפקידי כמנהלת חינוך, היא מעורבות ושותפות הורים בחינוך.

בשנה האחרונה, מעבר לעבודה מול הגדרת מטרות ויעדים ברורים, עבודה מול תכנית עבודה שנתית, הכנסת פרוייקטים ותהליכים כיתתיים כמסורת, העצמת מקומות של המדריכים והמטפלים, היה לנו חשוב לעורר את נושא התקשורת עם ההורים ולנסות לעשות בתחום זה שינוי אשר יביא עימו אולי תפיסת עולם אחרת, חדשה – של ההורים על החינוך ושל מערכת החינוך כלפי ההורים.

השאלה המרכזית שאנו שואלים הרבה כאנשי חינוך היא - מהו מקומם של ההורים בתוך או לצד מערכת החינוך? האם הם ישויות נפרדות? משיקות? חופפות?

בתוך קהילה קיבוצית, בוודאי בקיבוץ שיתופי, התשובה אינה פשוטה. בעוד שהורים בקהילה מסוג זה הינם גם לקוחות, גם בעלים וגם שותפים, נוצר מצב מורכב שיש להתייחס אליו במלוא כובד הראש, הרגישות והמחשבה.

הנחת היסוד היא כי אין ספק ששיתוף פעולה נכון בין מורים לבין הורים הוא מטרה רצויה, המביאה, כפי שמראים מחקרים רבים, להצלחה של ילדים בלימודים ולשיפור ביחסיהם החברתיים. בתקופתנו שיתוף פעולה שכזה אינו רק רצוי, אלא גם הכרחי כדי להשיג מטרות חינוכיות בסיסיות, קיומיות ממש, כגון הפעלה סדירה של מערכת לימודים, משמעת בסיסית ושמירת שלומם הפיזי והנפשי של ילדים בבית ספר (חיים עמית, 2009).

מספר מאמרים שקראתי, עסקו בנושא מעורבות הורים בחינוך הפורמלי, בבית הספר. למרות זאת, אני סבורה ומאמינה כי הדבר דומה מאוד למעורבותם בחינוך הקיבוצי- בין אם במסגרות הגיל הרך ובין אם במסגרות הבלתי פורמליות בחינוך החברתי. התהליך שמתואר במאמרים אלו, זהה כמעט לחלוטין, לדעתי, לתהליך שחל בקרב הורים בכל הקשור למעורבותם בחינוך ילדיהם, באשר הוא.

ראשית המאה העשרים בישראל, אופיינה בבית ספר שהיה כספר חתום בפני ההורים. הם היו מזודרים כמעט לחלוטין ממערכת החינוך. ההורים סמכו על בית הספר שילמד את הילדים ויעצב את התנהגותם, ולא היה קשר כמעט בין הורים למורים, אלא אם היה צורך להעניש תלמיד. לעומת אנשי העליות של שנות החמישים שהגיעו ממעמד נמוך, מעמד המורים היה גבוה ולכן לא הרשו לעצמם ההורים להטיל ספק או להתערב בעבודת ההוראה. בשנות השבעים באו לידי ביטוי מספר גורמים שחברו יחד והביאו לשינוי בדרגת המעורבות של ההורים. ראשית, מרבית ההורים היו ילידי הארץ, אשר הכירו היטב את מערכת החינוך. השכלתם הפורמלית של חלק גדול מהם, עלתה על זו של חלק מהמורים. כל הורה חש עצמו כמחנך וכמומחה לפחות כמו המורה, ולכן הוא נטה להתערב בנעשה בבית הספר. ההשכלה הגבוהה יותר של ההורים הביאה אותם להכיר בחשיבות מעורבותם בחינוך. הם נעשו מודעים הרבה יותר להשלכות החיוביות שיש למעורבותם בתהליך החינוכי, ולמדו שאת החינוך יש להתחיל זמן רב לפני הכניסה לבית הספר. הם למדו לדעת שהגברת מעורבותם בתהליך החינוכי, עוזרת לילדים ומשפיעה לחיוב על הישגיהם בלימודים. שלב נוסף בהתפתחות אירע בשנות השמונים בעיקר עקב הקיצוצים הגדולים בתקציב המדינה, וקיצור שעות הלימוד. הורים רבים החלו לפעול לשם השלמת ה"מחסור" בשירותי חינוך שהעניק בית הספר, ויצרו את "החינוך האפור". ההורים קבעו לא רק את הצד הארגוני של "החינוך האפור", אלא אף השפיעו על תוכני החינוך והלימודים. מאז שנות האלפיים קיים שיתוף הורים כערך חינוכי בבתי הספר.

בחינוך הקיבוצי

החינוך הבלתי פורמלי עבר טלטלה גדולה, בעקבות השינויים בתנועה הקיבוצית בשני העשורים האחרונים.

המעבר החד מאחריות הקהילה לאחריות ההורים צמצם עד למינימום את מערכות הניהול וההדרכה בקיבוץ וממילא דרדר את היכולת המקצועית שלהן. כדי ליישם את הדגם הכלכלי של השינוי בקיבוצים צמצמה הקהילה לרב את הוצאותיה לתחומים, שנראו הכרחיים בעיניה, הגיל הרך וביה"ס, ופגעה בחינוך הבלתי פורמלי. ההורים מצידם צמצמו אף הם את הוצאותיהם בכל תחום שלא היה הכרח לממנו.

לרב, המועצה הקציבה מדריך בחצי משרה, תנועת הנוער נתנה שירות מצומצם של יומיים בשבוע תמורת השתתפות חלקית ביותר, וכך נשאר בני הנוער נטושים וללא יד מקצועית מכוונת.

בקיבוצים רבים ההורים נטלו לידיהם את ניהול מערכת החינוך הבלתי פורמלי בכך הושלם המעבר מאחריות הקהילה לאחריות ההורים.

המעבר הזה מסמן את שיאו של משבר החינוך הבלתי פורמלי על תכניו האידיאולוגיים והמקצועיים.

הורים, גם בהיותם אנשי חינוך מקצועיים, באים אל ניהול החינוך דרך ילדם הפרטי ודרך העימות שלהם עם הקהילה על דרך שבחירה לנטוש ערכים ואחריות.

ניהול מערכת החינוך טומן בחובו התמודדות מול הורים, מול קהילה ומול גורמי חוץ, שלושה תחומים שאין ביכולתם של הורים לנהל מתוך הנגיעה האישית כל כך.

המשפחה הקיבוצית, אם כן, עוברת את השינוי כאשר חסרים לה כלים מהותיים לניהול המשבר, בוודאי לניהול מערכת החינוך.

דגם ההורות שהכירו הורי שנות ה-90, גם כאלה שכבר גדלו בלינה משפחתית, היה אחר. הקהילה לקחה חלק פעיל ומרכזי בחינוך הילדים, לפחות בכל הנוגע למימונו ובוודאי לניהולו.

ההורים קיבלו לידיהם אחריות אישית וקהילתית ללא הכלים וללא התנאים המתאימים.

משבר סמכות הורית, שכל העולם המערבי סובל ממנו, אך במשפחה הקיבוצית זה בא לידי ביטוי באופן מוקצן.

קונפליקט עם דור המייסדים, הסבים, שמהותו הוא משבר אידיאולוגי וכלכלי כאחד .

בתוך המצב הכאותי הזה נעשה ניסיון ע"י מחלקת החינוך התנועתית בשיתוף עם מספר מועצות אזוריות ומנהל חברה ונוער במשרד החינוך, להצמיח מחדש את מערכות החינוך בקיבוצים לאפשר את העצמתן ויכולתן לקחת מחדש אחריות על ניהול החינוך הבלתי פורמלי.

בשנת 2003 גובש מסמך משותף שמטרתו פיתוח והעצמה של מנהלי החינוך הבלתי פורמלי בקיבוצים במטרה לבנות ולחזק את מערכות החינוך הקהילתיות בישובים וקשרי הגומלין שלהן עם האזור.

הנחת העבודה הייתה כי יש למצוא את המינון הנכון בין אחריות הקהילה לאחריות ההורים ולהחזיר למערכת החינוך הבלתי פורמלי את איתנותה הערכית והמקצועית ולשלב במערכת האזורית, כחלק מצרכי הילדים והקהילות.

אנו עדים היום לחדירת המסר לקיבוצים רבים. קיבוצים שעשו מהלכי שינוי, בעשר השנים האחרונות, מבקשים להחזיר את החינוך הבלתי פורמלי לאחריות הקהילה בשיתוף ההורים הן בהעמדת צוות ניהול והדרכה והן בהגדלת המימון לכך.

שם הפרוייקט החינוכי –

פיתוח מעורבות הורים במערכת החינוך ברביבים.

מטרות התהליך שבחרתי להציג-

1. הפיכתם של ההורים לשותפים לעבודה החינוכית – לאפשר להורים לקחת חלק בקבלת החלטות, לאפשר להם להרגיש שהם "נלקחים בחשבון" ודעתם חשובה.
2. העלאת מעורבותם של ההורים בחינוך – הורים ירגישו שיש להם מה לתרום ודעתם חשובה ולכן ירצו להיות יותר מעורבים ופעילים בחינוך.
3. שיפור העבודה החינוכית תוך שילוב ידיים עם ההורים – הנחת היסוד היא כי עבודה משולבת של מערכת החינוך עם ההורים יכולה לשפר הישגים, אקלים, ותחושות בקרב הילדים.
4. העצמת הצוותים החינוכיים – המחשבה היא כי כאשר קיימת עבודה משותפת עם ההורים, הצוותים יקבלו יותר גיבוי, פרגון ותמיכה מההורים.

תיאור התהליך –

1. סיעור מוחין ראשוני בצוות המנהלות – על פי שיטת מעגלי הקסם (מתוך הרצאה של טד כפי שהוקרנה באחת ההרצאות) – מתחילים לחשוב מהמעגל החיצוני – **למה?** למה תקשורת עם הורים? למה צריך את זה? למה זה טוב? בשיח הזה עלו מספר מחשבות שעיקרן הוא שהורים הם חלק בלתי נפרד מהמשולש החינוכי שאנו מאמינים בו. חינוך מיטבי הוא כזה הלוקח בחשבון ומערב את כל הגורמים – משפחה, מערכת, קהילה, ובשיתוף פעולה ביניהם יוצר את החינוך המשמעותי והטוב ביותר עבור הילד. אין ספק כי כאשר הגורמים מקיימים דיאלוג נכון ביניהם זה מייצר חינוך מיטבי. אנו חושבים כי המסר של "אנחנו לא יודעים הכל", אנחנו מוכנים לשמוע מתוך מקום של צניעות – יש לנו מה ללמוד ומכל אחד, הוא מסר שחשוב שישמע או יאמר. בין אם במפורש או בעקיפין. יש במסר הזה כדי לרתום ולגייס את ההורים, משום שזה משדר שיש כאן מקום לשמוע אתכם, אנחנו רוצים לשמוע אתכם. המעגל השני מדבר על **איך?** איך לייצר את התקשורת עם ההורים – האם להישען רק על תקשורת ברמה אישית או כללית? באילו אמצעי תקשורת הכי נכון להשתמש? מהי דרך התקשורת הטובה והמגייסת ביותר? בשיח עם המנהלות עלה כי חשוב שהתקשורת תבוא ביזמת המערכת ולא רק כאשר יש "טענות" או ביקורת. כלומר, על המערכת ליזום שיח עם ההורים בכל מיני רמות – אישי, כיתתי, קבוצתי או כלל מערכתי, וכן לייצר שקיפות ודיווח שוטף המייצר אמון, תחושה שאני שותף אמיתי ולא רק כאשר יש תקלות. במאמרו של חיים עמית עולים מספר רמות של שיתוף – שיתוף במידע, גיבוי הדדי, התייעצות משותפת וקבלת החלטות משותפות. המטרה היא להגיע בתהליך לכל רמות השיתוף, גם הגבוהות והמשמעותיות ביותר.
במעגל השלישי – מעגל **מה?** העלנו מספר דברים שניתן לעשות עם ההורים על מנת לייצר תקשורת פתוחה. צורות התקשורת, כפי שבאו לידי ביטוי באחת ההרצאות של ענת רוזנבלט באו לידי ביטוי גם כאן – החל מתקשורת מעדכנת הכוללת דיווחים, דפי קשר למיניהם, בהמשך תקשורת הנשענת על שיחות אישיות ומפגשים אישיים עם הורים ביחס לילד הפרטי שלהם, שיתוף באירועים, התלבטויות, תחקירי אירוע וכיו"ב, וכלה בהתייעצות ודיונים לצורך קבלת החלטות.
2. לאחר השיח עם מנהלות המערכות, היה ברור כי יש לשתף את הצוותים החינוכיים ולערוך איתם שיח דומה בנושא. כל אחת מן המנהלות ערכה ישיבת צוות ובו העלתה את נושא שיתוף ההורים בנעשה בחינוך. עלתה מהצוותים נקודה חשובה - נושא הגדרת הגבולות – מה נחשב מבחינתי קו אדום ואיני מוכן לדון ולהתדיין עליו עם הורים, ומה נתון לדיון ושיח. הגדרת גבולות המגרש בו ניתן לערב הורים הוא הכרחי. חשוב להגדיר אותו קודם כל לעצמנו, ולהציב אותו בבירור מול ההורים בבואנו לדיאלוג מהסוג הזה.
3. לאחר השיח עם הצוותים החלטנו שמכיוון שהנושא חשוב ומהותי כל כך, חשוב שנבדוק אפשרות לקבל עזרה מקצועית, איש מקצוע בתחום שיוכל ללוות אותנו בנושא.
4. פנינו לשני אנשי מקצוע – יועצים ארגוניים – והצגנו בפניהם את המקום שאנחנו נמצאים בו, ובעיקר לאן היינו רוצים להגיע. שני היועצים פתחו בפנינו כיווני עבודה שונים והחלטנו להמשיך לעבוד עם אחד מהם.
5. במפגש הראשון עם היועץ התבקשנו לצייר תמונה אידיאלית של התקשורת שהיינו רוצים לראות עם ההורים. אם היינו צריכים לדמיין מציאות אופטימלית – מה היינו רואים בעיני רוחנו. כל אחת מאיתנו העלתה מספר התנהגויות, תרחישים, דיאלוגים ואת כל הדברים, מפורטים ומוסברים היועץ כתב על הלוח. לאחר מכן, היינו צריכים לקטלג כל אחד מהדברים שאמרנו תחת אותן כותרות :

נושא	נקודות לדיון וחשיבה
כללי – בסיס לעבודה	הגדרת כללי המשחק, הגדרת גבולות
הגדרת דרכים לטיפול	דיווח, שקיפות, שיווק, אמינות, קבלת מידע על ביקורת, יצירת "מפגש" עם ההורים, התנהלות, אופי/דרך העבודה.
הרוח החינוכית	הסכמה על ערכים, תועלת הילד וההורה כאינדיבידואל, קשר טוב עם ההורים, שותפות, אתגר-גילוי וביטוי יכולות הילד, מינון, הבהרה ופתיחה מול ההורים.
דמות המחנך	דמות להתייעצות, מומחיות, משמעות, דילמות להתייעצות, מיהו המחנך המשמעותי?

במפגש השני, דיברנו והתבקשנו לחשוב מה מביא הורים להיות מעורבים יותר בחינוך? אילו פעולות או מקרים הביאו יותר הורים להיות מעורבים על מנת אולי לנסות וללמוד מהם, לתחקר מה הביא אותם ומשם ללמוד מה עשוי לעזור לנו להביא אותם להיות מעורבים יותר בחינוך.

- ממספר מקרים בקיבוץ הסקנו כי מידת המעורבות של אנשים תלויה במספר גורמים :
 - כאשר היו מקומות או אירועים בהם אנשים הרגישו שיש מקום לדעה שלהם, שיש להם יכולת להשפיע.
 - כאשר המקומות בהם הציבור נדרש לבוא ולהיות מעורב היה קשור באופן אישי אליו או לדברים מהותיים וחשובים בחייו.

הנקודות האלו הביאו אותנו לחשוב על מספר צמתים בהם היינו רוצים בשיתוף הורים כך שיענו על התנאים – שארגיש שיש מקום לדעה שלי ויש לי יכולת להשפיע וכן שהמקומות הרגישים והמשמעותיים יותר עבורם יבואו לידי שיתוף ודיאלוג.

חשבנו על שלוש נקודות בהם נרצה ליצור שיתוף הורים :

- מבחינה תכנית – רעיונות שיוכלו להשתלב בתכנית העבודה של הבתים.
- שילוב ושיתוף הורים בבניית תכנית אישית לילדם הפרטי.
- בנייה משותפת ותיקוף של כל מה שקשור לקיום אדומים בבתי החינוך.

מתוך הבנה שלא נוכל להביא את ההורים לכדי מעורבות שיא ולשיח כזה ללא תהליך מוגדר, חשבנו שנכון לעשות מהשיח הזה אירוע שיא שבו נוכל לכנס את ההורים – מעין שולחנות עגולים, וליצר דיאלוג אשר הם שותפים מלאים בו. על מנת לעשות את זה הדרגתי, תוך תכנון נכון ומוקדם, בנינו תכנית המביאה בחשבון את כל האלמנטים הדרושים לאירוע שיא כזה, ולאחר מכן כינסנו את כל השלבים לתוך טבלה המכילה גם לוח זמנים וגם חלוקת אחריות.

הפעולה	לו"ז
פגישה עם המזכיר להצגת הרעיון ועזרה בשיווקו.	
קביעת ישיבת צוות על התכנים והשאלות שיישאלו במפגשים.	
קביעת ישיבות צוותיות – אינפוט לאג'נדה שנכתבה.	

	בחירת מקום הכנס – עיצוב, ארגון.
	ניסוח האג'נדה והנושאים להורים – מכתב הזמנה לכנס.
	2 מפגשי הדרכה לצוותים כהכנה לכנס בשני מובנים – הכנה פורמלית ומתן מיומנויות, אימון.
	פרסום – רולאפ – חדר אוכל, מזכירות, כלבו. פליירים אישיים לכל בית אב.
	הכנת סרטונים – כל בית מכין סרטון שמבטא את הפעילות החינוכית באותו הבית. ממתג ומשווק מה אנחנו עושים ומזמין אותם לשותפות כדי שנעשה יחד אתכם. תסריט דומה, משך זמן דומה.
	שיווק אישי – 20-30 שמות ולהגדיר מה אנחנו מצפים מהם בלהביא את האנשים.
	להגדיר את שמות ההורים שיכולים לסייע בביצוע. אפשר לפי בתים.
	מוצרים מקדמי מכירה – שוקולדים או משהו דומה כולל משפט או סלוגן.
5/7.9.17	יום המפגש (לדאוג לצלם את האירוע)

אם מסתכלים על הפרוייקט בתוך המצפן הערכי, הרי שמעל לכל הוא עונה על נושא השיתופיות. בכל שלב בתהליך חשוב לנו לשלב ולשתף. בשלבים הראשונים השיתוף הוא של הנהלת החינוך ושל הצוותים החינוכיים, אולם לאחר מכן ראינו חשיבות רבה בשיתוף הורים בבניית הכנס עצמו. אנו מאמינים כי אם ההורים יהיו שותפים ברציונל, בלוגיסיטיקה ובהבאת האנשים, אחוז גדול יותר של הורים יהיה מעורב ונוכח.

בנוסף, נושא המעורבות בקהילה בא לידי ביטוי במובן מסוים גם בפרוייקט מהסוג הזה. נכון שאולי המוערבות בקהילה בדרך כלל מובאת כפרוייקט עם חתכים או פלחים באוכלוסיה שלא דווקא קשורים באופן ישיר לחינוך, אולם אני חושבת כי אם מעורבות ההורים בחינוך תגדל ותתפוס מקום טוב יותר, גם המקום שיתפוס החינוך בתוך הקהילה יהיה משמעותי יותר.

האתגרים שפרוייקט כזה מעלה –

1. הקושי להביא ולגייס את ההורים לפרוייקט שאנחנו מאוד מכירים בחשיבותו, אולם לא בטוח שהם נמצאים במקום שירגישו הרגשה דומה. גיוס ההורים ומעורבותם הן בתהליך ההכנה והן בכנס עצמו, הוא אתגר גדול ודרושה כאן עבודת חשיבה והכנה רצינית.
2. האתגר הגדול הוא לייצר שיח שמביא למעורבות ולא להתערבות. נושאי השיח שאנחנו רוצים לפתח דיאלוג סביבם נבחנו ונבחרו בקפידה. לא היינו רוצים למשל, לפתוח לדיון עם ההורים את נושא כח האדם – מי יהיה המדריך, למשל. כלומר, צריך לייצר גבולות מאוד ברורים של המקומות בהם אנחנו מוכנים לייצר שיח מבלי לפגוע בעצמנו כמערכת שלוקחת החלטות, מנהלת את עצמה ולא מנהלת על ידי גוף הורי.
3. אתגר נוסף הוא דווקא מהמקום של המערכת החינוכית. אפשר לומר, כי הרבה יותר נוח ופשוט להתנהל במערכת באופן עצמאי, בדרך שבה אנו מאמינים וחושבים לנכון, כי הרי אנחנו הם אנשי החינוך ו"אנחנו יודעים מה נכון ומה טוב". פרוייקט כזה מביא את מערכת החינוך למקום שבו היא פותחת את שעריה למקום שמוציא אותה, במובן מסוים, מאזור הנוחות. עצם פתיחת הדיאלוג, מעביר מסר שאנחנו מוכנים לשמוע ובמידת הצורך גם לעשות את ההתאמות הנדרשות מבחינת תכנית העבודה, למשל, כדי שתביא לידי ביטוי גם את הקולות שנשמעו בשיח.

בנוסף, אני חושבת ששיח כזה עם ההורים, בהכרח מייצר ציפיה שהנושאים, ההערות, הנקודות או הדעות שיעלו, יבואו לידי ביטוי באופן כלשהו. לא יוכל להיות מצב שבו אנחנו דנים עם ההורים על תכנית העבודה, מועלים דעות ורעיונות שונים, ולבסוף תכנית העבודה נשאר כפי שהיא היתה בתחילה.

אחד האתגרים הוא אתגר המעורבות מול ההתערבות. לדילמה זו מתייחס חיים עמית במאמרו "לחתור בסירה אחת – שותפות חינוכית של מורים והורים" (2012). הוא טוען כי למרות שההורים והמחנכים מבינים את טיבם והשפעתם הרבה של תקשורת טובה ושיתוף פעולה נכון ביניהם, הם לא תמיד מצליחים לייצר שיתופי פעולה כאלו. מורים והורים מתקשים לשתף ביניהם פעולה מכמה סיבות: הבדלים בגישותיהם החינוכיות; השלכה שהם עושים להווה ממפגשים קודמים לא מוצלחים; מעורבות רגשית גבוהה וחוסר ביטחון (עמית, 2012).

אם ננסה להבין לרגע את ההבדל בין המושגים – מעורבות והתערבות, נראה כי ההבדל ביניהם טמון במידת האמון שעליהם הם נשענים. כאשר הורה מציע את עצמו כמרכיב חינוכי המשתלב בתוך מערכת המונהגת על ידי מנהיגות בה הוא נותן אמון, אנחנו מדברים על מעורבות. לעומת זאת, כאשר הורה מנסה לשלוט בשרשרת המנהיגות עצמה, אנחנו מדברים על התערבות. דוגמא קלאסית להתערבות היא כאשר ההורים מתארגנים כדי להחליף את איש הצוות החינוכי. כאן הם פונים ישר לראש וממילא לכל שרשרת ההנהגה.

אם כך, המקום ליצור שיתוף פעולה מחד, מבלי לפגוע במקצועיותה או בסמכותה של אחת מן המערכות, היא לברר את גבולות המגרש בו מוכנים לשוחח – מה מוכנים לפתוח לדיון והתייעצות וגם מה לא. בנוסף, אמון של ההורים במערכת – על ידי שקיפות, הוגנות, נגישות, זמינות – כל אלו רק יגבירו את הסיכוי למעורבות יותר מאשר התערבות בוטה.

תהליך חשיבה כזה עם הורים, מגדיר מראש את המקומות והתחומים בהם אנו מוכנים להידבר, להתייעץ עם ההורים מתוך מקום של שיתוף פעולה שעשוי להיטיב, ומונע הידברות כללית ללא גבולות על נושאים שאין ברצוננו לפתוח ולהתייעץ. בנוסף, נושאים אלו שבאים אל שולחן הדיונים, תורמים לתחושת השקיפות, השותפות – לא קוראים להורים רק כאשר זקוקים לעזרה לביצוע

פרוייקט, או כאשר יש בעיה, או כאשר רוצים אותם כמלווה/גורם מסייע, אלא מעוניינים לשמוע את דעתם בנושאים מהותיים ומשמעותיים גם עבורם.

רשימה ביבליוגרפית –

1. א' אהרונסון, החינוך הבלתי פורמלי בקיבוץ - מאחריות הקהילה לאחריות ההורים.
2. ר' וינקלר, מעורבות הורים בבתי הספר, הגיגי הגבעה, בטאון המכללה לחינוך גבעת וושינגטון, חוברת ה', תשנ"ז, 1997.
3. ע' כצנלסון, קשר בין הורים ומערכת החינוך של ילדיהם, פסיכואקטואליה, גליון אוקטובר 2014.
4. ח' עמית, לחתור בסירה אחת – שותפות חינוכית של מורים והורים, הד החינוך אל המאה ה-21, אוגוסט 2009.
5. ד' לסרי, מעורבות והתערבות הורים במסגרות חינוכיות – שאלת האחריות, מבואה - קהילת לימוד העוסקת בלימוד החינוך הדיאלוגי, פברואר 2015.